

СИНЪТ НА БРЕЗАТА

Превод от руски: Ангел Каралийчев, Вела Каралийчева, 1956

chitanka.info

Да си ленив и завистлив е цяло нещастие...

Живее в едно село старец. Той имал син на име Уленда. Всички харесвали Уленда: той бил и речовит, и широкоплещ, и силен, и хубав — не момък, а чудо! Само че Уленда не обичал да работи. Уленда нищо не искал да върши.

Отиде ли в тайгата на лов — щом види мъх, изтяга се да спи. Бащата насмете Уленда да лови риба — а синът сяда на брега, гледа водата и тъй прекарва целия ден без работа. Прати го баща му да наглежда елените — а Уленда седне на някое пънче, вдига глава нагоре, брои облаците по небето и всичките елени се разбягват.

И дотам стигнало, че на стари години бащата трябвало да храни и себе си, и сина си.

Обидно станало на стареца. Всички синове хранят бащите си, уважават ги — само Уленда-ленивецът пооглежда баща си и не работи.

Старецът отишъл при зангина — съдията, и го помолил:

— Помогни ми, мъдри зангине! Не мога повече да храня възрастен син. Нямам сили. Какво ще става, кажи. Какво да правя?

Мислил, мислил зангинът — дълго мислил: сто лули тютюн изпушил, додето намисли. Сетне рекъл:

— Ленив син е по-лошо от камък на шия. С влажна тетива не можеш пусна лък. Трябва да се смени тетивата. Друг син ти трябва.

Заохкал старецът:

— Остарях вече. Откъде да взема син?

Зангинът му рекъл:

— Иди утре в тайгата. Там ще видиш една желязна брега, която расте между два бряста. Отсечи тази брега. На тази брега расте твоят по-млад син, в малка люлка се люлее. Отгледай го — той ще ти бъде помощник!

И старецът отишъл в тайгата. Вървял, що вървял и видял — наистина между два бряста желязна брега.

Старецът захванал да сече брезата. Веднъж ударил, дважд ударил... Строшил секирата, а на брезата нямало дори нарез. Ама че брега! Уморил се старецът. Легнал да си почине и заспал.

Видял сън: уж към него се приближила мечка и му рекла: „Надясно в долинката текат две речици, в едната река водата е бяла, а в другата река водата е червена. Нагреби червена вода и напръскай

брезата!“ Старецът се събудил. Вдигнал се. Тръгнал да дири тези реки. Додето се провирал през буренаците, всичките си дрехи изподрал, станали на парцали: и халата, и наметката, и гащите, и ботушите.

Спуснал се в долинката — наистина там течели речици.

Нагребал старецът червена вода. Поел назад.

Добрал се до брезичката и напръскал дървото с червена вода. Но нямало с какво да сече — секирата строшена.

Старецът захванал да пили брезичката с нож. Направил само един нарез — и брезичката се олюляла, паднала на земята.

Гледа старецът — на мястото, където дънерът се раздвоявал, люлчица. В люлчицата лежи дете. Момче, не по-голямо от костена иглица. Лицето му широко като луна; очите черни, блестят като две мънистенца. Старецът си рекъл:

— Ой-я-ха! Дълго ще има да чакам, додето този син, отреден за мене, порасне и почне да ме храни.

А брезовото момче му отвърнало:

— Като тръгваш по пътя, не брой крачките, тате!

Старецът праметнал през рамо люлката със сина, натоварил я на гръб и поел към дома си.

Вървял, що вървял... Но какво е това? Люлката от крачка на крачка ставала все по-тежка. Додето старецът стигне до селото, плещите го заболели от люлката. Старецът пуснал люлката на земята — нямал сили да я носи!

Гледа — люлката пораснала голяма-преголяма. И брезовото момче много порасло. Излязло от люлката, поклонило се на стареца и му рекло:

— Благодаря ти, тате, дете ме изправи на крака!

Поели заедно.

Старецът нарекъл по-младия си син Калдука.

Заживели те: старецът, Уленда и Калдука.

Додето старецът се огледа, Калдука пораснал, стигнал Уленда. Работел за трима. И силен бил, и сръчен. Почне ли да се бие с някого с тояги, додето оня мигне, оставал с празни ръце. И стадото му станало два пъти по-голямо. И юколата у дома — не можела да се изяде! А животинските кожи стигали и за него, и за продан.

Уленда си останал все такъв, какъвто си бил. Колкото повече лежал, толкова по-ленив ставал. Лежал Уленда на одъра, а мързелът му

все растял, не можел вече да се побере в къщи...

Старецът държал орли. Единият с червен клон, а другият — с чер. Всяка есен скубел опашките на орлите. Досега старецът давал на Уленда опашката на червения орел. А щом малкият му син Калдука се заловил за работа — старецът дал на Калдука опашката на червения орел и рекъл:

— Калдука ме храни — значи, той е по-големият.

Уленда премълчал. Понесъл обидата, но в него се затаила злоба към по-малкия брат. Захванал да мисли как да отмъсти на брезовото момче, как да му стори зло. А мързела си забравил. Злобата му излязла по-силна от мързела.

Почнал Уленда да отмъква плячката от Калдуковите клопки. Почнал Уленда да отмъква рибата от Калдуковите мрежи.

Калдука отишъл при зангина:

— Намери крадеца, мъдрецо!

Зангинът отвърнал на Калдука:

— Крадецът е в къщи.

Наклал огън. На този огън захванал да пече котка. Котката закрепяла и се изкривила. Зангинът рекъл:

— Нека лицето на крадеца стане криво, като на тази котка. Да бъде тъй, както законът повелява, тогава ти сам ще намериш крадеца.

Поел Калдука към дома си. А Уленда се мушнал в къта, завързал лицето си с парцал. Калдука го запитал:

— Какво ти е, братко?

— Нищо — отвърнал Уленда. — Зъбите ме болят.

Тогава духнал вятър и смъкнал превръзката от лицето на Уленда. Всички видели, че лицето на Уленда е криво. Всички видели, че той е крадецът. Оттогава почнали да го наричат Уленда-кривия.

Уленда още повече намразил брезовия си брат. Захванал денем и нощем да мисли как да умори Калдука, как да го погуби. Ала додето старецът бил жив, Уленда нищо не можел да стори.

Минало, що минало, старецът заболял и умрял. Направили погребение на стареца, поплакали. Зангинът строшил копие над стареца. Хвърлил краищата на разни страни, за да се раздели душата на ловеца от тялото. Погребали стареца.

Веднъж Уленда рекъл на Калдука:

— Да идем, брате, на острова: сарани-цветенца ще наберем, сладки коренчета ще хапнем.

Тръгнали с лодка-оморочка^[1]. Приблизихи до острова. Помалкият брат тръгнал да събира сарани и навлязъл в тайгата, далеко от брега. Уленда скочил в лодката и заминал. Зарязал брата си на острова:

— Дано го изяде птицата Кори!

По онова време на Хехцир-планна живеела птицата Кори. Голяма като облак. Когато птицата Кори излитала от гнездото, така закривала небето с крилете си, че ставало съвсем тъмно. Тежко на оня, който случайно срещнел птицата Кори! Тоя човек сетне не можел никъде да се намери.

Калдука походил, походил из острова, върнал се на брега, гледа — Уленда го няма. Калдука викал, викал, зовял брата си, зовял — ала той не отвърщал. Хапнал Калдука сладки саранови коренчета и легнал да спи. Помислил си: „Утре ще видя какво може да се направи.“

Слънцето залязло. Птицата Кори се дигнала иззад Хехцир, заслонила небето — станало съвсем тъмно. Лети птицата, шуми с крилете — сякаш вали силен дъжд. Въздухът свири — сякаш духа силен вятър.

Калдука се събудил. Изплашил се. Грабнал лъка.

А птицата Кори вече била над него. Потраква с клюна си. Очите й горят като два буйни огъня.

Калдука пуснал лъка. Ала напразно — птицата имала железни криле. Кори сграбила Калдука в ноктите си и рекла:

— Задай ми три гатанки. Ако ги отгатна — ще умреш. Ако не ги отгатна — ще те отнеса у дома ти!

Помислил, помислил Калдука, съгласил се и задал такава гатанка:

— Какво, какво, какво е това: седи жаба на скала и не може да скочи?

Кори мислила, мислила, ала не могла да отгатне. Тогава Калдука рекъл:

— Това е носът на лицето.

Калдука задал втора гатанка:

— Какво, какво, какво е това: от едно място излязъл, където искал — отишъл, а как е вървял — не отговаря?

И Кори пак не отгатнала.

— Това е стрелата — рекъл ѝ Калдука.

И трета гатанка задал той на птицата:

— Какво, какво, какво е това: стотина момъка спят на една възглавница и не се карат?

Птицата Кори не могла да отгатне и тази гатанка.

— Това са прътовете на покрива — рекъл Калдука.

Тогавя птицата грабнала Калдука, вдигнала го във въздуха и полетяла. Колко е летяла — не знам. Пуснала Калдука на земята край родния му дом. Уленда го видял, побелял от страх, тръпки го побили и рекъл:

— Вятърът ме отнесе от острова. Такава буря се дигна, че не можах да изплавам с лодката.

Калдука замълчал.

Пак заживели братята заедно. Калдука правел лов, а Уленда-крнвия лежал на гръб. Злобата му не стихвала. Мислил той, мислил и рекъл на Калдука:

— Домъчния ми за баща ни. Чувал съм от хората, че ако се намажат устните на мъртвец с плюнката на змията Сима, мъртвият ще оживее. Хубаво ще е да съживим баща ни!

— Ами къде е тази змия? — запитал Калдука-синчето. — Как да се намери тази змия?

— По горното течение на речицата Хор — рекъл Уленда.

Калдука оседлал елена, яхнал го и поел. Дълго ли е вървял — никой не знае! През това време върху поваления бряст тридесет пъти израсли гъби. Калдука пристигнал. Оставил елена на брега, ударил го с ръка по шията и го превърнал на дърво. Поел. Стигнал при един стан.

Гледа — и там живеят ороци, само че много тъжни.

Запитал Калдука защо тъгуват. Отвърнали му, че в стана им допълзявала змията Сима, гълтала хора, горяла къщи — и нямало спасение от нея.

— Как така? — рекъл Калдука. — Нима никой от вас не може да убие тази змия?

— Опитвахме се — отвърнали му ороците, — но щом змията дъхне огън — ръцете на хората изсъхват, а без ръце, сам знаеш, може ли да се направи нещо?

Калдука помислил, па рекъл:

— Аз ще се опитам — може моите ръце да не изсъхнат!...

Наострил копието си, наточил ножа, взел от стана чугунен медник и отишъл в гората, където живеела змията Сима. Омотал се в мъх. В медника събрал дървесинна смола. Потопил се в рекичката и се намокрил. Захванал да чука по медника с копието си. Вдигнал голям шум.

Сима чула този шум и изпълзяла от дупката си. Пълзи и съска. След нея остава червена следа: тревата и камъните горят.

Змията видяла Калдука. Дъхнала пламък върху него.

Мокрият мъх запазил Калдука от огъня. Калдука замахал с всички сили и хвърлил в устата на змията чугунения си медник, пълнен със смола. Смолата се стопила и заляла гърлото на Сима. Заблъскала се змията и издъхнала. Бяла пяна излязла от устата ѝ наместо огън. Калдука събрал тази пяна и поел назад.

Изведнъж чува — пращят дървета. Тайгата дими, животните бягат оттам и птиците на орляци отлитат. Орочите рекли на Калдука:

— Беда, синко! Ти уби Сима, сега нейният брат Химу иде да отмъсти за сестра си. Беда!

— Нищо! — рекъл Калдука. — Беда е — когато главата ти не е на раменете, а щом главата ти е на раменете — с всяка беда можеш да се справиш!

Взел той седем чугунени медници. Похлупил ги един върху друг и сам се пъхнал под най-долния.

Налетял тогава Химу. Всичко наоколо се тресяло. Земята треперела, от небето се сипели тресчици. Видял той медниците, хвърлил се върху тях, че като ги ударил!... Шест медника пробил с главата си, а седмият му се опрял — счупил си главата. Засъскал Химу и запълзлял към тайгата — да умре! Калдука се измъкнал изпод медниците. Орочите го заобиколили. Радвали се, че видели такъв богатир, че се избавили от змията Сима. Поканили го в своя род. Искали да го нарекат син. Орочките девойки попоглеждали към него: на всяка се щяло да се омъжи за такъв юнак. Старците му рекли:

— Остани при нас.

— Не, трябва да си ида у дома — отговорил Калдука-синчето.

Харесала му в този стан една девойка. Тръгнал да се разходи с нея. Стигнали до брега. Седнали на едно съборено дърво. Калдука рекъл:

— Стани ми жена, девойко! Ела с мене!

Ударил с ръка дървото и то се превърнало на елен. Еленът литнал към Калдуковия роден стан.

Уленда пеел песни у дома си, мислел си — свърши се с Калдука.

А Калдука изведнъж се появил, и то с млада жена.

Уленда-кривият още повече се ядосал на брата си. Помислил си: „По-добре да ме няма, ако не погубя Калдука и не взема жена му.“

Отишъл Калдука при зангина — съдията. Разказал му всичко. Казал, че донесъл плюнка на змията Сима, за да съживи баща си, както искал Уленда-кривия.

Зангинът му рекъл, след като изпушил една лула:

— Ти, брезово момче, не знаеш, че хората не се раждат два пъти. Защо ще тревожиш стареца? А Уленда те е пратил, за да те погуби!

Зангинът взел плюнката на змията и я хвърлил в реката. Разпенила се реката, завряла и бяла пара се вдигнала над нея. Много риби изплували с коремите нагоре. Рибите измрели.

— Ето виждаш ли! — рекъл зангинът. — С тази плюнка Уленда-кривия щеше да те убие.

Сетне зангинът погледнал Уленда-кривия.

— Иди в тайгата, Уленда — рекъл той. — Не ти е мястото между хората. Ти не обичаш хората... Иди в тайгата. Там хората на тайгата живеят сами. Бъди такъв, какъвто си в душата си.

И Уленда поел към тайгата. Додето вървял — обрасъл с козина. На ръцете и краката му се появили нокти. Отначало Уленда крачил на два крака, а сетне хукнал на четири. Уленда-кривия станал мечка.

А Калдука-син заживял хубаво с жена си. Той имал много деца. И във всичко му вървяло...

Това се случило много отдавна. Преди толкова години, че ако ги броиш на пръсти, то в целия стан няма да намериш толкова пръсти у старците. Трябва да вземеш от децата. А децата бягат, не се оставят да ги хванат. Иди, че разбери кога се е случило!...

(Обработил Д. Нагишкин)

---

[1] Оморочка — лодка от брезова кора. С такива лодка са си служели в миналото в Амурския басейн. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.